

Verantwoording en dankwoord

Het neoliberale verhaal is dominant in deze tijd. Nog steeds. De hoofden van vele mensen zijn ervan doordrongen. En toch: in de kieren van die oude wereld ontwikkelt zich mondiaal een nieuwe en hoopvolle grondstroom. Nieuwe verhalen op basis van solidariteit en warme wederkerigheid worden geschreven in wat nu ‘municipalisme’ wordt genoemd. Nabijheid en herkenbaarheid maken kleine, maar ook grote steden tot een uitgelezen schaal om processen van ‘commoning’, van vergemeenschappelijking op basis van burgerparticipatie te organiseren. ‘Municipalisme’ en ‘commons’ zijn politiek-economische bewegingen van onderuit die elkaar aanvullen.

In die rebelse plekken worden de vage contouren van een andere wereld zichtbaar. Ze ontstaan *step by step*. Met veel vallen en weer opstaan. Die stappen probeer ik te beschrijven en daarvoor deed ik vele plaatsjes aan, in Frankrijk, in Spanje en in Latijns-Amerika. Een zoektocht situeert zich niet alleen in de ruimte maar ook in de tijd, en die staat niet stil. Ik begon eraan in 2018 en eindigde mijn reis vóór de gemeenteraadsverkiezingen van 25 mei 2019 in Spanje. In Madrid en Barcelona, twee *ciudades rebeldes*, waren toen nog burgerbewegingen onder leiding van respectievelijk Manuela Carmena en Ada Colau aan het bewind. Op de cover staat de wereldkaart die getoond werd op de *Fearless Cities*-conferentie van 2017 in Barcelona. De plekken waar de deelnemers vandaan kwamen, werden op de kaart ingekleurd: er waren meer dan 600 aanwezigen van over de hele wereld, van wie 180 stedenvertegenwoordigers. Het waren hoogdagen voor de internationale municipalistische beweging.

Ik bezocht beide steden echter in de aanloop naar de verkiezingen en ik sloot dit boek af zonder de uitslag ervan te kennen. Hoewel beide burgerbewegingen een zeer goed resultaat haalden, kon alleen Ada Colau en de burgerbeweging *Barcelona en Comú* zich handhaven als burgemeesterpartij. Door de coalitievorming op 15 juni 2019 tussen rechts en extreemrechts werd *Más Madrid* van Manuela Carmena naar de oppositie verwezen. Dat kwam hard aan. In enkele artikels

voor www.dewereldmorgen.be en www.uitpers.be die niet in het boek werden opgenomen, berichtte ik hierover.¹

De toestand in Madrid is een nauwkeurige afspiegeling van wat in Europa en op wereldvlak gebeurt: rechts en extreemrechts rukken er op en willen nu zo snel mogelijk de sporen van vier jaar progressief bewind onder Manuela Carmena uitwissen. De grootste aanval van die kant wordt nu uitgevoerd tegen de vele buurtgroepen en burgerplatformen die onder Carmena welig tierden én gestimuleerd werden. José Luis Martínez-Almeida, de nieuwe burgemeester, trok alle steun aan die bewegingen terug, zeggende dat het gepolitiseerde lichamen zouden zijn. In werkelijkheid gaat het om een georkestreerde aanval op de burgerparticipatie, één van de basiselementen van het municipalisme en van de *indignados*-beweging, die in de loop van de Carmena-jaren een gestructureerde vorm had aangenomen. José Luis Martínez-Almeida breekt ideologisch af wat Manuela Carmena heeft opgebouwd.

Zijn de hoogdagen van het municipalisme nu voorbij? Ik denk het niet. Ook niet in Madrid. Die nieuwe en hoopvolle grondstroom blijft aanwezig. De burgerweging *Más Madrid* moet zich terugplooiën op de progressieve buurten van waaruit zij vertrokken is. De progressieve dynamiek die daar tijdens de *indignados*-beweging van 2011 is ontstaan, is echter lang niet dood. Dat kon ik ervaren tijdens mijn bezoek aan wijken als Lavapiés, Chueca, La Latina en Malasaña. Die dynamiek kan niet zomaar vernietigd worden door het brutale optreden van een rechterzijde die ongetwijfeld ‘het dictaat van de politiek’ zal willen doen gelden. Het municipalisme in Madrid wordt nu op de proef gesteld, maar kan er op termijn versterkt uitkomen, want het streven naar een leefbare stad is sterker dan de particuliere belangen van een partij, zeker dan als dat ‘bevoegd gezag’ graag de ruwe borstel hanteert. Luister maar naar de wijze, ironische woorden van de Uruguayaanse schrijver Eduardo Galeano:

‘Het bevoegde gezag waarschuwt de bevolking voor loslopende, wilde jongeren, rondzwerfende boeven, luie leeglopers, dragers van het gevaarlijke virus dat de ziekte ongehoorzaamheid verspreidt. Voor de volksgezondheid is het gelukkig niet moeilijk deze sujetten te herkennen, die een schandalige neiging tentoonspreiden hardop te denken, in kleuren te dromen en de normen van collectieve berusting te schenden die de essentie van een democratische samenleving uitmaken.’²

Ik ging voor dit boek alleen op pad, maar ik voelde me toch vergezeld en gesteund door auteurs als Eduardo Galeano en nog zovele anderen die in deze tekst vermeld worden. Zij zijn de geestelijke mede-auteurs die me voortdurend vooruit hebben geholpen, letterlijk en figuurlijk.

Zeer in het bijzonder wens ik Vincent Scheltiens, Sven Tuytens, Ludovic Lamant, Frans Bieckmann en Pablo Gómez Calle te bedanken die mij met hun inzichten hielpen om Spanje beter te leren kennen. Voor Frankrijk wil ik daar graag de journalist Mathieu Rivat en de niet genoeg te prijzen kritische nieuws-site www.mediapart.fr aan toevoegen. Mijn dank gaat ook uit naar Huug Van Gompel en Eefke van Sas van uitgeverij Gompel&Svacina voor de vlotte afhandeling van het manuscript waarover mijn vriend en buurman Rik Houben zijn speurend oog heeft laten gaan. Ik wil hier ook zeer uitdrukkelijk Dirk Holemans vermelden die deze 'Rebelse plekken' niet alleen van commentaar heeft willen voorzien, maar ook via *Oikos* onderdak en bekendheid heeft willen verlenen. 'Municipalisme' en 'commons' maken deel uit van een nieuw hoopvol verhaal dat op dit ogenblik op vele plaatsen geschreven wordt. Het zijn niet langer abstracte begrippen. Ze worden nu vertaald tot nieuwe praktijken die stilaan tot het nieuwe normaal van het dagelijkse leven beginnen te behoren.